

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm, In Tertiam Partem
Divi Thomae. Tomi Qvinqve**

Mysteria Vitæ Christi, Et Utrivsqve Adventvs Eivs Accurata Disputatione Ita
complectens, vt & Scholasticæ doctrinæ studiosis, & Diuini verbi
Concionatoribus vsui esse poßit

Suárez, Francisco

Moguntiaë, M.DC.XVI.

10. V. diurno vel nocturno tempore.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94022](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94022)

de ordine temporis) aduertendum est, Paulum in toto illo cap. non facere mentionem resurrectionis damnatorum, vsque ad illa verba, *Ecce mysterium vobis dico, omnes quidem resurgemus: sed non omnes immutabimur.* In tota enim antecedenti parte capituli, tantum de resurrectione gloriosa sermonem habuerat propter erigendam fidem, & spem fidelium: & ideo, ne videretur aliam excludere, & vt timorem simul cum spe coniungeret, dixit, *Ecce mysterium vobis dico.* Hinc ergo colligo, cum in superioribus verbis dicit, *Vnusquisque in ordine,* non agere de ordine iustorum, & damnatorum, de quibus neque ibi, neque in priori parte capituli mentionem fecerat. Comparat ergo particularem resurrectionem Christi, sub qua comprehendit eos, qui ex speciali priuilegio, vel cum Christo, vel propter singularem cum Christo coniunctionem iam antea surrexerant, comparat (inquam) cum generali iustorum resurrectione, & hoc est, quod dicit, *primis Christus;* deinde hi, qui sunt Christi, quos specialiter nominat in hoc secundo ordine, non quia damnati non sint in eodem tempore resurrecturi: sed quia tunc tantum agebat de resurrectione gloriosa. Quod satis explicuit inferius, dicens, ibi latere mysterium, quia ad sonitum eiusdem vocis multi alij simul resurgēt, qui ad statum gloriae non immutabuntur. Quod ergo addit Paulus, *Deinde finis,* nō significat (vt multi exponunt) deinde erit vniuersalis resurrectio aliorum, quia neque verba id significant, neque ex adiunctis talis sensus colligi potest. Est ergo sensus, Deinde sequetur finale iudicium: quo fiet, vt & regnum iustorum tradatur Deo, & Patri, & omnes Christi inimici subdantur sub pedibus eius vt in sequentibus subiungit. Iuxta quā expositionem (quā mihi maxime literalis videtur) solum colligitur ex illis verbis, *deinde finis;* resurrectionem vniuersalem, tam bonorum, quam malorum, esse futuram ante mundi finem, & propter illum.

Ad primam coniecturam responderetur, non oportere, vt resurrectio iustorum præcedat resurrectionem malorum, eo quod iusti ascensuri sint in aera obuiam Christo. Quia nihil est incommodi, quod iniqui expectent illo tempore, in terra aduentum iudicis, præsertim cum totum illud tempus satis breue futurum sit.

Ad secundum dicitur, tunc non futurum tempus misericordiae exercendae, sed rigoris, iudicij, & iustitiae: & ideo ex hoc capite potius expedit, vt opera iustitiae, distributivae, & commutativae simul impleantur.

Ad tertium dico, iniquos homines non resurrecturos vt iniquos, seu vt homines, & vt effectus Diuinae omnipotentiae, ideoq; non expedire, vt tardius obediāt voci Dei, quam iusti: vnde ex hoc etiam capite potius expedit, vt simul resurgant.

SECTIO X.

An vniuersalis resurrectio nocturno, vel diurno temporis futura sit.

Supponimus, vniuersalem resurrectionem breuissime esse absoluendam. Nam organizatio, & viuificatio corporum in instanti fiet: collectio autem cinerum Angelica velocitate, atque adeo eximia temporis breuitate perficietur, vt supra notauimus de communium ratione resurrectionis disputantes. Ex quo colligitur non esse verisimile hoc negotium resurrectionis esse noctu inchoandum, & die perficiendum, neque è conuerso, ideoque inquirimus, vtrum nocturno, an diurno tempore futurum sit. Quae res licet valde sit incerta (quia ex scripturis nihil satis colligi potest) nihilominus Doctores ex cogitantur duos probabiles dicendi modos.

Primus est, resurrectionem futuram intempesta

nocte. Ita refert Hieronymus ex Diodoro in epistol. 152. ad Minenium & Alexandrum, qui id colligebat ex verbis Christi Matth. 25. & Luc. 17. *Media autem nocte clamor factus est, ecce sponsus venit.* Nam hinc (inquit) constat media noctis securus omnibus; consummationem mundi esse venturam. Et idem sentit Hieronym. Matth. 25. eadem verba exponens, Chrysostom. homil. 79. in Matth. circa eadem verba, sub disiunctione dicit; *Aut in parabola, quoniam dormiebat, dixit: commemoratur, aut in nocte futuram resurrectionem ostendere voluit.* Atque idem sentit Augustinus lib. 83. quaest. in. 57. & Ambrosius libro 8. in Lucam circa illa verba, cap. 17. *In illa nocte erunt duo in lecto vno, &c.* Lactantius lib. 7. c. 19. dicens *intempesta, & tenebrosa nocte resurrectionem futuram.* Idem Cassiodorus Psalm. 108. circa illa verba, *Media nocte surgebam ad confitendum tibi.* Et qui tenent, Christum surrexisse media nocte; idem affirmarent fortasse de ceteris hominibus: nam hoc argumento vtuntur aliqui ex praedictis authoribus. Afferunt etiam figuram egressionis filiorum Israel de Aegypto, quando media nocte Angelus descendit, Aegyptios percutiens, & Israelitas è seruitutis iugo liberans.

Alter dicendi modus est verisimilior, resurrectionem vniuersalem futuram hora matutina, quo tempore Christus surrexit. Hanc sententiam sequuntur communiter Theologi in 4. dist. 43. D. Thom. Bonauent. Richard. Durand. Paludan. Capreol. & Antonin. 4. par. tit. 24. cap. 11. §. 4. Et eandem tradit Anselm. in Elucidario, vbi dicit, resurrecturos nos, qua hora Christus surrexit. Et hoc est potissimum fundamentum huius sententiae. Quia cum Christus sit exemplar nostrae resurrectionis, verisimile est, eo tempore, quo ipse surrexit, nos suscitandos esse, ipse autem surrexit summo diluculo, vt supra ostendimus: ergo & nos simili tempore resurgemus. Vnde concludit Anselm. resurrectionem nostram futuram in die Paschatis. Quod prius dixerat Lactantius, & significauit Macarius homilia 5. & 12. dicens nostram resurrectionem futuram tempore Aprilis, quando omnia florere incipiunt. Accedit, tempus lucis esse magis commodum, tum ad iudiciū, quod statim post resurrectionem sequetur: tum etiam, vt omnes homines possint naturali modo, & sine miraculis se mutuo videre, atque vt opus resurrectionis illustrius fiat. Item quodammodo pertinet ad bonorum gloriam, vt tempore lucis resurgant. Nā licet interna eorum claritas eis ad beatitudinē sufficiat, sicut fulgor etiam aduenientis Christi satis esse possit, vt resurrectionis gloria ab omnibus cōspiceretur, vt dixit Ambros. libro 8. in Lucam, tamē etiam oportet, vt extrinseca temporis, & loci circumstantia sit eorum gloriae proportionata, quae tamen simul cedit in maiorem reprobatorum poenam. Erit enim illis tanto maior ignominia, & pudor, quanto eorum sit magis misera conditio, & corporum deformitas maior.

Denique dum Scriptura noctis mentionem facit cum loquitur de vltima resurrectione, nō significat illam futuram in nocte: sed ita loquitur: vt ostendat eo tempore, quo erunt homines securiores, magisque oblitus euentus talis diei, tunc Mundi consummationem futuram, vt notarunt Augustin. cit. loco, Theophyl. Anselmus Matth. 25. fatique significauit Paulus. 1. ad Thessalon. 5. dicens, *Dies Domini sicut fur in nocte, ita veniet: Cum enim dixerint, pax & securitas: tunc repentinus eis superueniet interitus.* Vbi etiam est considerandum, in his locis, in quibus noctis mentio fit, non esse sermonem de hora resurrectionis, sed magis de hora mortis. Vnde fieri poterit, vt in vltima iudicij die signa aliqua terribilia intempesta nocte incipiant: quibus fiet, vt si qui homines residui fuerint, vel subito vel paulatim moriantur: & tunc fortasse ad litteram verificabitur quod Christus dixit, *Erunt duo in lecto vno & vnus assumetur,*

sumetur, id est saluabitur, & alter relinquetur, id est, condemnabitur. Nihilominus tamen resurrectio differri poterit vsque ad ortum diei, nam reliquum temporis nocturni, vel ad torquendos peccatores, vel ad purgandas iustorum animas esse poterit opportunum. Sed de hac re illa Christi sententia prae oculis habenda est, Vos estote parati, quia quae hora non putatis, filius hominis veniet. Mat. 24. Luc. 12. De qua in vltima huius operis parte iterum redibit sermo. Hæc igitur de resurrectione sint satis.

Matth. 24.
Luc. 12.

QVÆSTIO LVII.

De ascensione Christi in sex articulos diuisa.

Einde considerandum est de Ascensione Christi. Et circa hoc quaruntur sex.

Primo, vtrum fuerit conueniens Christum ascendere.

Secundo, secundum quam naturam conueniat sibi ascendere.

Tertio, vtrum propria virtute ascenderit.

Quarto, vtrum ascenderit super omnes celos corporales.

Quinto, vtrum ascenderit super omnes spirituales creaturas.

Sexto, de effectu ascensionis.

ARTICVLVS I.

Vtrum fuerit conueniens Christum ascendere.

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod non fuerit conueniens Christum ascendere. Dicit enim Philo. in 2. de celo, quod illa, quae optimo modo se habent, possident suum bonum sine motu. Sed Christus optime se habuit: quia & secundum diuinam naturam est summum bonum: & secundum humanam naturam est summe glorificatus: ergo suum bonum habet sine motu: sed ascensio est quidam motus: ergo non fuit conueniens, quod Christus ascenderet.

2. Præterea. Omne quod mouetur, mouetur propter aliquid melius: sed Christo non fuit melius esse in celo quam in terra, nihil enim accreuit sibi per hoc, quod fuit in celo, neque quantum ad animam, neque quantum ad corpus: ergo videtur quod non debuerit Christus in celum ascendere.

3. Præterea. Filius Dei humanam naturam assumpsit ad nostram salutem: sed magis fuisse salutare hominibus, quod semper conuersaretur nobiscum in terris: vnde ipse dixit discipulis suis Luc. 17. Veniens dies, quando desiderabitis videre vnum diem Filij hominis, & non videbitis. Videtur ergo, quod non fuerit conueniens Christum ascendere in celum.

3. Præterea. Sicut Greg. dicit 14. Mor corpus Christi in nullo mutatum fuit post resurrectionem: sed non immediate post resurrectionem ascendit in celum: quia ipse dicit post resurrectionem, Ioann. 20. Nondum ascendi ad patrem meum: ergo videtur, quod nec post quadraginta dies ascendere debuerit.

Sed contra est, quod Dominus dicit Ioan. 20. Ascendo ad patrem meum, & patrem vestrum.

Respondeo dicendum, quod locus debet esse proportionatus locato: Christus autem post resurrectionem vitam immortalis, & incorruptibilem inchoauit: locus autem in quo nos habitamus, est locus generationis & corruptionis: sed locus celestis est locus incorruptionis: & ideo non fuit conueniens, quod Christus post resurrectionem remaneret in terra: sed conueniens fuit, quod ascenderet in celum.

Ad obiectum ergo dicendum, quod illud optime se habens, quod sine motu possidet suum bonum, est ipse Deus: quia est o-

mnino immutabilis secundum illud Matth. 3. Ego Dominus, & non mutor. Quilibet autem creatura est mutabilis aliquo modo, ut patet per Aug. 8. sup. Gen. ad lit. & quia natura assumpta à filio Dei, remansit creatura, ut patet ex iis, quae supra dicta sunt, non est inconueniens, quod aliqui ei motus attribuantur.

Ad secundum dicendum, quod per hoc, quod Christus ascendit in celum, nihil ei accreuit, quantum ad ea, quae sunt de essentia gloriæ siue secundum corpus, siue secundum animam: tamen accreuit ei aliquid quantum ad loci decentiam, quod est ad bene esse gloriæ. Non quod corpus eius aliquid aut perfectionis, aut conseruationis acquireret ex corpore celesti, sed solummodo propter quandam decentiam: hoc autem aliquo modo pertinebat ad eius gloriam. Et de hac decentia gaudium quoddam habuit: non quidem quod tunc de hoc gaudere inciperet, quando in celum ascendit, sed quia nouo modo de hoc gauisus est, sicut de re implet. Vnde super illud Psal. 15. Delectationes in dextera tua vsque in finem, dicit glossa, Delectatio & letitia erit mihi in consessu tuo humanis obrutibus subtracto.

Ad tertium dicendum, quod licet presentia corporalis Christi fuerit subtracta fidelibus per ascensionem, presentia tamen diuinitatis ipsius semper adest fidelibus, secundum quod ipse dicit Matth. vlt. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem sæculi. Qui enim ascendet in celos, non deserit adopratos, ut Leo Papa dicit. Sed ipsa Christi ascensio in celum, quae corporalem suam presentiam nobis subtraxit, magis fuit utilis nobis quam presentia corporalis fuisset. Primo quidem propter fidei augmentum, quia est de non visis. Vnde ipse Dominus dicit discipulis suis Ioan. 19. Quod Spiritus sanctus adueniens, arguet mundum de inlicita, scilicet eorum, qui credunt, ut Aug. dicit super Ioan. Ipsa quippe fidelium comparatio, infidelium est vituperatio. Vnde subd. 1. quis ad patrem vado, & iam non videbitis me: beati enim, qui non vident, & credunt. Erit igitur vestra iustitia, de qua mundus arguetur: quoniam in me quem non videbitis, credetis.

Secundo ad spei subleuationem. Vnde ipse dicit Io. 14. Si abiero, & preparauero vobis locum iterum veniam, & accipiam vos ad meipsum, ut vbi ego sum, & vos sitis. Per hoc enim, quod Christus humanam naturam assumpsit, in celo collocauit, dedit nobis spem illuc peruenire: quia vbi fuerit corpus illuc congregabuntur & aquila, ut dicitur Matth. 24. Vnde Mich. 2. dicitur, Ascendit pandens iter ante eos.

Tertio ad erigendum charitatis affectum in celestia. Vnde dicit apostolus ad Coloss. 3. Quae sursum sunt, quaerite, vbi Christus est in dextera Dei sedens. Quae sursum sunt, sapite, non quae super terram. Ut enim dicitur Matth. 6. vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Et quia Spiritus sanctus est amor, nos in celestia rapit, ideo Dominus dicit discipulis Ioan. 16. Expedite vobis, ut ego vadam: si enim non abiero, Patetis non veniet ad vos. Quod exponens Aug. super Ioan. dicit, Non potest capere Christum, quamdiu secundum carnem persistitis nosse Christum. Christo autem discedente, corporaliter, non solum Spiritus Sanctus, sed & Pater, & Filius illi affuit spiritualiter.

Ad quartum dicendum, quod licet Christo resurgenti in vitam immortalis, congrueret locus celestis: tamen ascensionem distulit, ut veritas resurrectionis comprobaretur. Vnde dicitur Act. 1. quod post passionem suam præbuit seipsum viuuum discipulis, in multis argumentis per dies quadraginta. Vbi dicit quaedam glossa, quod quia per quadraginta horas mortuus fuerat, quadraginta diebus se viuere confirmat. Vel per quadraginta dies tempus presentis sæculi, quo Christus in Ecclesia conuersatur, potest intelligi: quia homo censetur ex quatuor elementis, & eruditur contra transgressionem decalogi.

COM.